

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

II. De Homicidio voluntario justo, secuto ex rei condemnatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

ve amputatio vel truncatio alicujus membri, juxta c. Clericis 5. Ne clerici vel Monach. & c. In Archiepiscopatu 4. de Rapt. & Incend. Membri, inquam; quia, sicut cui solum infligitur vulnus cum copiosa sanguinis effusione: sic etiam mutilari non dicitur is, cui excutitur dens, vel abscinditur digitus, aut pars carnis, Suarez de Censur. disp. 44. s. 2. n. 6.

8. Membrum autem proprie est Pars corporis, quæ notabilem & peculiarem functionem, sive ab aliis corporis partibus distinctum officium habet: ut sunt oculus, auris, manus, pes, lingua, maxilla mamilla femina, genitalia, & similes: & non solum officium, aliquid membrum in sua functione adjuvandi: ut digitus, dens, pars carnis, ut colligitur ex l. Idem 10. junctâ Glossâ, ff. de Edict. edito ubi digitus pro membri parte habetur: & ex D. Paulo, Roman. cap. 12. v. 4. ubi, dum Omnia, inquit, membra corporis non eundem actum habent, non obscure ex actibus distinctis membra distinguit, Panormit. in c. Cum illorum 32. de Sent. excommunicat. n. 8. ubi Felinus n. 3. Covarruvias in Clement. cit. p. 3. pr. n. 8. & Molina de J. & J. Tract. 3. disp. 69. n. 2.

ARTICULUS II.

De Homicidio Voluntario Justo, secuto ex rei Condemnatione.

SUMMARIUM.

9. Justa est condemnatio malefici ad mortem.
10. Ea tamen irregularis fit judex, ejus assessor
11. Accusator, testis & alij ad sententiam,

12. Et istius executionem cooperantes;
13. Ob defectum perfectæ Lenitatis Christianæ.
14. Irregularitatem rei condemnatione non contrahunt Papa,
15. Inquisitor Hæreticæ pravitatis, infidelis,
16. Prælati causam sanguinis delegans,
17. Et super crimine civiliter tantum,
18. In sua, Ecclesia sua & conjunctorum causa agens,
19. Si penam sanguinis non intendi, expressè protestetur:
20. Uti & super quovis coram Ecclesiastico;
21. Et super non capitali crimine coram Laico criminaliter agens.
22. Irregularitas evitatur protestatione factâ.
23. Eandem non semper incurrit consules,
24. Laicus in causa sanguinis testificari coactus,
25. Et clericus spectator supplicii capitalis.

JUste homo occiditur plerumque publicâ: aliquando propriâ & privatâ autoritate. Publicâ, vel in Judicio per sententiam condemnatoriam nocentis, vel per hostis cædem in Bello justo. Privatâ ob necessariam & inculpata defensionem. Singulas justii homicidii species singulis Articulis discutimus. De eo, quod in Judicio fit,

Catholica veritas est, à legitima potestate humana licite justique in maleficos ferri, & per publicos justitiæ administratos executioni mandari sententias quibus illi ad mortem, aut membrorum, truncationem condemnantur. Quantumvis enim vitæ ac membrorum, sicut Author, sic etiam Dominus sit solus Deus, juxta illud, Tu es Domine, qui vitæ & mortis habes potestatem, Sapient. cap. 16.

Q 3

v. 13. &

v. 13. & Non est alius Deus prater me; ego occidam & ego vivere faciam, Deuteron. cap. 32. v. 33. legitimo tamen Magiltraui humano ab ipso data est potestas in malefactores & facinorosos animadvertendi, eosque cum Republicæ salus exposcit, tanquam putrida & noxia membra ultrice gladio amputandi aut coercendi; ipsi enim præcepit Deus; *Maleficos non parieris vivere*, Exodi cap. 22. v. 19. Conlonat S. Gentium Doctor, cum de humana potestate loquens, *Non sine causa*, inquit, *gladium portat; Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malè agit*, Rom. cap. 13. v. 4. Divino Juri inhæret Ecclesiasticum, *can. Quæstum 41. can. Si quos 45. Ec. 23. q. 4. can. Prodest. 4. can. Quali 43. eadem causâ, q. 5.* ubi à Pelagio Papa, Divinæ Majestati à Justitiæ Sacerdotibus majus sacrificium & pinguior hostia offerri non posse, dicitur, *Quam si ordinem, ut, qui in suam & aliorum perniciem debacchantur, competenti vigore compeſcantur*, c. *Postulasti 21. hâc Rubr. & alibi passim.* Quò tamen non obstante Explorati, sibi que & Divino minimè adversantis Ecclesiastici, Juris Regula est, sententiâ judiciali, mortis vel mutilationis pœnam decernente, ejusque executione induci irregularitatem: quam, sive clerici, sive laici sint, rei morte aut mutilatione secutâ contrahunt Primò Judex, 10, ejusmodi sententiam proferens vel dicens, *can. 1. dist. 51. can. Sape 28. can. Hic, à quibus, 23. q. 8. c. Ex literis 10. de Excess. Pralat. c. Clerici 5. & c. Sententiam 9. Ne Clerici vel Monach.* Secundò, Assessores, ut colligitur ex *cc. cit.* & qui judici ad ejusmodi sententiam proferendam assistunt, suòque suffragiò, aut consiliò eam promovent, Suarez de Censur. disp. 47. s. 1. n. 4. & Palao Traët. 29. disp. 11. s. 1. n. 2. Tertiò, Accusator & Denuntiator, saltè, si accusatione suâ vel

denuntiatione non proprium tantùm interesse, sed vindictam publicam intendat, & ex illa rei mors aut mutilatio sit secuta, ut desumitur ex *can. Si quis 8. dist. 50. & supponitur c. Postulasti 21. cit. & c. Prælati 2. in 6.* Quartò, Advocatus pro accusatore adversus reum: Testes, ex quorum depositionibus reus condemnatur, alique similes, per quos judiciû sanguinis agitur, *can. 1. can. Si quos, can. Hic, à quibus & c. Sententiam cit.* Quintò, Notarius sententiam capitalem scribens, c. *Sententiam cit.* & demum Ministri Justitiæ, eam exequentes, eique in executione cooperantes, *can. 1. can. Hic, à quibus, c. Clerici & c. Sententiam cit.* Navarrus Manual. cap. 27. à n. 208. Covarruvias in Clement. Si Furiosus, p. 2. §. 5. à n. 1. Suarez de Censur. disp. 47. à s. 1. & Laiman Lib. 3. traët. Sp. 3. cap. 7. n. 1.

Ratio autem, homicidio & mutilationi justâ cooperantibus irregularitatem imponendi, fuit defectus Manuetudinis, seu perfectæ Lenitatis Christianæ; quòd Ecclesiæ videretur indecens, in nova Lege ab eo, qui alienum sanguinem voluntariè fuderit, repræsentari personam Christi, mitissimi suumque sanguinem pro nobis fundentis: & incrementum atque immaculatam Deo hostiam offerri, præsertim post exemplum Legis veteris, in qua Deus sibi Templum, non à Davide; quòd multum Sanguinis fudisset: sed à Salomone Rege Pacifico ædificari voluit & consecrari, 1. Paralip. cap. 22. v. 8. S. Thomas 2. 2. q. 40. art. 3. & Navarrus Manual. cap. 27. n. 205. in fine.

Excipiendi tamen hęc locò sunt Imprimis summus Pontifex, utpote incapax irregularitatis; ut etiam ante supremam illam dignitatem obtentam contracta ipsâ ad istam evectiōe tollatur, ut ex c. *Licet vitanda 6. de Elect.* & ex c. *Ubi periculum 3. eadem Rubr. in 6.* rectè desumit Majorius do

lus de Irregularit. Lib. 2. cap. 4. pr. & Pirrhing ad hanc Rubric. n. 96. Deinde
 15. Inquisitores, eorum Commissarii & Consultores, qui speciali Fidei favore sine culpa & irregularitatis periculo, hæreticos legitime convictos condemnare, ab ipsis contractas pœnas, legibus latas, declarare &, si iudex Secularis sententiæ executionem protraheret; ut rei comburantur, apud eum instare, etiam minitandò, possunt, ex concessione Pauli IV. & Pii V. ut observant Pegna Director. Inquisit. p. 2. comment. 20. Henriquez Lib. 14. cap. 12. n. 5. lit. D. & Palao Tract. 29. disp. 6. p. 14. §. 5. n. 1. Demum Pagani, Judæi, Sarraçeni homini, tam fideli quàm infideli, justè injustè, inferentes necem, eumve mutilantes, cum, quia ad ipsos, tanquam Ecclesiam nondum ingressos, legibus Ecclesiasticis prodita pœna & inhabilitates non porriguntur, 1. Corinth. cap. 5. v. 12. & c. Gaudemus 8. de Divort. tum verò; quia, cum membra Christi & subiecta Ordinum capacia nondum sint, in ipsis locum non habet perfectæ Lenitatis Christianæ defectus vel non consideratur, Suarez de Censur. disp. 40. s. 7. n. 3. & Pirrhing ad hanc Rubric. n. 44. Hæc fati certa.

16. Dubium autem est primò, de Ecclesiarum & Monasteriorum Prælati, obtinentibus jurisdictionem temporalem & ad causas Sanguinis iudices constituentibus: à quibus saltem particularem ejusmodi causam alicui cum clausula, *Ut cognitâ causâ justiciam administret*, delegantibus perinde ut, si mortis sententiam ipsi proferrent, irregularitatem contrahi suadet Regula, *Quod quis facit per alium, perinde est, ac si faciat per seipsum*, quæ est 72. in 6. At non persuadet; quantumvis enim, ejusmodi commissiones generaliter faciendas, existimet Glossa in c. Clericis 5. V. *Aut judicent, Ne clerici vel*

Monachi, ab irregularitate tamen etiam, cum particularem ejusmodi causam relato modo committunt, immunes à Bonifacio VIII. pronuntiantur c. *fin. Rubr. cit. in 6.* dummodo delegato non determinatè de mortis aut mutilationis pœna huic aut illi infligenda: sed generaliter de Justitia administranda dent mandatum, Panorm. in c. Clericis cit. n. 12. Covarr. in Clement. unic. p. 2. §. 5. n. 8. Molina Tract. 3. de 7. & 7. disp. 8. n. 2. Laiman Lib. 3. tract. 3. p. 3. cap. 7. n. 4. & alii, monentes, ab allegata Regula exceptionem proditam c. *fin. cit.* ut ibi notat Glossa *fin.*

Dubium secundò est de accusante a 17. liquem criminaliter quidem, sed factâ coram iudice protestatione, à se non vindictam Capitalet & Sanguinis, sed mitiorem pœnam intendi. A quo, an, rei accusati morte aut mutilatione secutâ, irregularitas contrahatur, dubitandi ratio est; quòd agens de crimine civiliter eam non incurrat, si à se non criminis pœnam, sed proprium duntaxat interesse, sive damni illati reparationem intendi, protestetur, c. *Postulasti* 21. & c. *Prelatis* 2. in 6. quò loco ratio ea redditur, ne, si clerici ob metum irregularitatis coqueri non auderent, malis ac facinorosis hominibus præberetur ansa, eos liberè trucidandi, aut bona ipsorum depradandi. Imò à civiliter agente reum, præmissâ protestatione illâ, non solum denuntiari, sed etiam captum iudici tradi aliquando posse, ex c. *Thanos* 19. §. *Ad ultimum*, defumunt *citr.* Covarruvias n. 4. in fine, Suarez disp. 47. s. 2. n. 20. & Barbosa in c. *Prelatis* cit. n. 4.

Sed, licet hæc ita se habeant, alia tamen ratio est accusantis vel denuntiantis criminaliter; ab eo enim, protestatione suâ non obstante, irregularitatem contrahi, cum *citr.* Covarruvia §. 5. n. 1. & Suarez n. 10. docent Laiman cap. 7. n. 6. & Palao Tract. 29. disp. 6. p. 14. §. 2. n. 5. eâ per-

est persuasione; quod talis protestatio sit contraria facto; cum enim regulariter in arbitrio iudicis non sit, reo de capitali crimine convicto, quam vult, sed legibus decretam poenam infligere debeat, secundum S. Thomam 2. 2. q. 66. art. 5. & Suarez Lib. 5. de LL. cap. 11. n. 2. juxta illud Papa Gregorii: *Secundum quod constitutum est, definitiva preferatur sententia, can. Summopere, 11. q. 3.* adversus reum criminis capitalis agens criminaliter ipsam mortem aut mutilationem intendere praesumitur. Contra agens solum civiliter & interponens protestationem, proprii duntaxat interesse persequi mors autem vel mutilatio ex ejus actione per accidens secuta esse, censetur.

18. Rectè tamen hoc loco DD. notant Primò, irregularitatem tantum evitari ab agente civiliter in causa propria, vel suae Ecclesiae, & verisimilius etiam patriae, parentum, liberorum, fratrum & aliorum ipsi ita conjunctorum; ut injuria & damnum in ipsum redundare videatur: non etiam si ita agat in causa personarum extranearum, Covarruvias §. cit. n. 1. V. Undecimò, Suarez §. 2. cit. n. 17. & Laiman n. 5. §. Sunt tamen. Unde eandem non evitat testis, contra reum super crimine etiam civiliter conventum voluntariè deponens, si ex ejus depositione mors aut mutilatio sequatur; ut ei protestatio non profit, secundum eitt. Covarruviam n. 5. & Palao §. 3. n. 2. Secundò; ut eadem irregularitas evitetur, dictam protestationem interponendam expressè, non solum tacitè, c. Pralatio cit. eamque, si non ante vel immediatè post formatam accusationem, saltem ante prolationem sententiae, faciendam, eitt. Covarruvias n. 1. & 2.
20. Tertio, eandem evitari, si reus etiam sine protestatione & criminaliter accusetur coram iudice Ecclesiastico: etiam si ab isto postea Curiae Seculari traditus ad

mortem vel membri truncationem condemnatur, Suarez §. cit. n. 18. & Barbosa in c. Pralatio cit. n. 10. Quartò etiam, 21. si reus criminis non capitalis deferatur ad iudicem Secularem, & ab isto propter id injustè, vel justè quidè, sed propter alia crimina aliunde ad eum delata, condemnatur: nisi ad hanc alia cooperatio accedat, Navarrus Manual. cap. 27. n. 204. & cit. Covarruvias n. 3. not. 9. Ex dictis

Dubium tertium oritur, an ad evitandam irregularitatem sufficiat ejusmodi protestatio ficta, sive expressa quidem verbis, sed cum supplicii Sanguinis desiderio interno. Ratio dubitandi est; quòd, cum ficta protestatio mendax, nec talis sit, qualem exigunt sacri Canones, proficere nequeat ad irregularitatis evitacionem, ut cum Navarro cap. 27. n. 226. exillimat Majolus de Irregul. Lib. 5. cap. 48. §. 6. n. 4. Sed verius, tali quoque protestatione irregularitatem excludi, defendunt, eitt. Covarruvias §. 4. n. 1. Molina disp. 8. n. 4. & Barbosa in c. Pralatio cit. n. 7. Ratio est; quòd, cum ficta protestatio eadem, quae vera apud iudicem fictionis ignarum vi poleat, meritò sicut verè, sic etiam fictè protestans immunis sit ab irregularitate; quia ista, sicut actui sive intentioni merè interna, sic etiam istius solius defectui seu omissioni imposita esse non reperitur & non contrahitur, praeterquam in casibus Jure expressis, c. Is cui 18. pr. de Sent. excommunicat. in 6.

Dubium quartò est de Consulente, 23. A quo, si ad expedienda consilia Criminalia publicè auctoritate constitutus, aut juridicè requisitus sit, ejusque consilio ad ferendam sententiam capitalem iudex per motus, irregularitatem contrahi, plerique facile concedunt. Si autem privatim rogatus, reum secundum Jura vel consuetudinem mortem vel mutilationem commertum, pronuntiet, ab ipso, uti & à Confes-

Confessario iudici, sententiam sanguinis ferre, cum deberet, reuerti abolutionem negante, aut criminis confessionem, quando ad eam in conscientia tenetur, reo suadente, irregularitatem non incurri, cum Hurtado de Irregul. diff. 11. n. 4. censet cit. Palao §. 3. n. 7. & non levis momenti ratio suadet; quia eam non incurrunt ex delicto; cum non peccent: neque etiam ex defectu Lenitatis; quia ex istius defectu irregularitatem illi tantum contrahunt, qui publicâ auctoritate ad sententiam Sanguinis concurrunt. Confirmatur; quia incredibile non est, Ecclesiam voluisse irregularitatem à Confessario contrahi propter actionem, ad quam Jure Divino obligat officium clericale.

24. Dubium quintò est de Laico, aspirante ad clericatum, & in foro Seculari deponente contra reum. Quem, si id faciat omnino voluntariè, pro irregulari perinde ferè ut clericum habendum, satis recepta est sententia DD. Si autem id faciat sui iudicis præceptò compulsus, & ipsius depositione mortis aut mutilationis sententia promoveatur, irregularitatem non induci, benigniorem & veriozem sententiam secutus, resolvi ad Lib. 2. Tit. 21. num. 11.

25. Dubium sextò est de Spectatoribus suppliciorum. Hos enim, saltem si clerici sint, pro irregularibus habendos, aliqui DD. desumunt ex c. Sententiam 9. Ne Clerici vel Monach. quò textu Sanguinis iudicio interesse prohibentur. Nihilominus, contra hanc prohibitionem agentes, ab irregularitate cum Glossa fin. in c. cit. & Panormit. n. 6. absoluit Navarrus cit. cap. 27. n. 214. quòd, cum ad supplicii executionem nec proximè nec remotè concurrant, Juris, irregularitatem statuents, dispositione non afficiantur. Unde e cit. textum de præsentia authoritativa, sententia; executioni aliquò modò

cooperantium, interpretatur Gonzalez in c. cit. n. 1. Alii autem DD. licet clericos contra dictam prohibitionem executioni assistentes peccare, & propterea puniri posse, inficias non eant, certam tamen pœnam aut irregularitatem in eos Jure statutam, negant. Imò non desunt, qui ab iis, seclusò scandalò, solum venialiter delinqui, existiment, cum Suarez cit. f. 4. n. 10. Denique Palao, præceptum illud alicubi consuetudine abrogatum videri, ait cit. p. 14. §. 4. n. 2.

Rectè autem cit. Suarez Clericos & Religiosos reis, ultimò supplicio afficiendis, assistentes monet; ut caveant; ne verò aut factò aliquò accelerent vel promoveant ejus mortem aut mutilationem.

ARTICULUS III.

De Homicidio, secuto ex justa Defensione.

SUMMARIUM.

26. Injustus invasor justè occiditur pro vita sua,
27. Suorumque aut alterius innocentio defensione.
28. Ut hæc justa sit, exigit praviam offensionem:
29. Tuitioem ei avertenda proportio-natam,
30. Et adhibitam in continenti.
31. Quibus servatis, pœna & irregularitas evitantur,
32. Et contrahuntur, si ea non obser-ventur.
33. Etsiam non tenetur occisor in vaso-vio, à se injuriâ irritati:
34. Nisi ex ista securura invasionis pe-riculum providerit.

¶

35. Fugere